

ПЕРЕКЛАД ФОЛЬКЛОРНОГО ТВОРУ

УДК 81'255.4:398.21(=161.2)(=111)

Відтворення ініціальних формул в українських та англійських перекладах народних казок

Софія КУЛИНИЧ

Аспірант кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура
Львівського національного університету імені Івана Франка
79000 Львів, вул. Університетська, 1
e-mail: sofijchyk@ukr.net

Статтю присвячено розглядові основних методів відтворення ініціальних часових словесних формул у перекладах українських та англійських народних казок. Виявлено, що попри структурну та функціональну подібність, суттєві відмінності традиційних часових словесних формул приховані в їхній семантиці. Це зумовлено тим, що оригінальність традиційних словесних формул безпосередньо пов'язана з особливостями ментальності народу. Представлено аналіз перекладених часових словесних формул, у процесі відтворення яких найчастіше доводиться використовувати описовий, буквальний та еквівалентний переклад на рівні словосполучень і речень.

Ключові слова: традиційні формули, ініціальні формули, індивідуалізм, стереотипні елементи.

Упродовж віків народну казку сприймали як витвір людської уяви, в якому зосереджується загальноприйняте ставлення народу до дійсності. Це жанр, який акумулює ознаки національної самобутності. Народні казки, які вважаються надбанням цілого народу, є особливо цінним матеріалом для досліджень, адже, як стверджував відомий англійський фольклорист В.-А. Клоустон, пильна праця над народними казками збагачує наш розум, розширює наші симпатії, дає нам пізнати (може, краще ніж що інше) загальне братерство цілого людського роду [9, с. 5].

Переважній більшості українських та англійських народних казок притаманні оригінальні зачини, представлені у формі традиційних ініціальних словесних формул, що готують реципієнта до сприйняття подальшої інформації. Саме вони і стали **об'єктом** нашого дослідження. *Актуальність* полягає в тому, що традиційні часові словесні формули як носії національно-специфічних ознак не часто стають об'єктами перекладознавчих досліджень, а отже, немає відпрацьованої методики їхнього відтворення в перекладі.

Метою цієї розвідки є визначення **особливостей** традиційних часових словесних формул на матеріалі українських та англійських народних казок, а також основних методів їхнього відтворення в перекладі.

М. Демедюк вважає словесні формули чи не найголовнішими композиційними елементами народних казок [3, с. 58], зацікавленість якими знаходимо у працях відомих дослідників, серед яких: Дж. Джекобс, В. Гнатюк, В. Пропп, М. Зінчук, Л. Брауде, Н. Рошияну та ін.

Деякі дослідники схиляються до думки, що вживання словесних формул – це звичка автора до самоповторення [20, с. 600], а основною метою їхнього вживання є підкреслення певних особливостей, рис, періоду, місця. Що стосується функцій

словесних формул, то вони безпосередньо пов'язані з функціями народних казок та вживаються для того, щоб підготувати читачів до сприйняття подальшої інформації.

У народних казках словесні формули часто виконують атрибутивну функцію, що дає змогу дізнатися про головні особливості дійових осіб: їхнє мовлення, поведінку, манеру спілкування та ін. Окрім того, словесні формули вживають для того, щоб підкреслити розвиток фабули. Вони можуть бути представлені у формі **постійних епітетів, художніх порівнянь, метафор та повторів**, а взявши до уваги те, що народні казки передавалися від покоління до покоління усно, можна припустити, що кожен оповідач мав нагоду створити власні словесні формули, які, на його думку, щонайкраще виділяли необхідну інформацію.

Американський літературознавець С. Гой наголошував, що словесні формули мають подвійне походження [20, с. 600]. Тобто, для того, щоб надати казці більшої експресивності, оповідач може активно втручатися в систему традиційної формульності, самостійно створюючи словесні формули, або ж зайняти пасивну позицію та користуватися уже готовими стійкими словесними формулами-кліше.

Відомий румунський фольклорист та дослідник традиційних формул багатьох народів світу Н. Рошияну у передмові до праці про традиційні формули казки розглядає питання стереотипності та оригінальності казки. Дослідник розмірковує над тим, чи можуть традиційні словесні формули, які апіорі вважаються стереотипними елементами, обмежувати свободу оповідача.

Усі словесні формули поділяють відповідно до їхніх функцій та позицій у тексті на **ініціальні, медіальні та фінальні**.

М. Лановик визначає *ініціальні формули* як сталі початкові елементи оповіді, пов'язані з її зачином [10, с. 445]. Вважається, що ініціальні словесні формули вживаються для того, аби створити необхідний настрій для сприйняття "подій" казки, таких незвичних, чарівних, як той час, про який сповіщається у формулі [11, с. 53]. М. Демедюк стверджує, що ініціальні формули, або формули початку, становлять, перш за все, складну систему введення читача в казковий світ [3, с. 58].

Отже, ініціальні формули – це елементи, за допомогою яких читачі знайомляться з персонажами та особливостями сюжету. Вони відривають читача від реальності та переносять його у фантастичний вимір.

Читачі накладають ілюзорні епізоди на об'єктивну дійсність, саме тому українські та англійські народні казки зазвичай розпочинаються ідентифікацією просторово-часових обставин дійства, виражених традиційними словесними трафаретами – формулами.

Н. Рошияну вважає, що ініціальні словесні формули вказують на:

- факт існування героя (героїв);
- наявність певних "подій", про які вестиметься розповідь;
- фіксацію дійства чи героїв у часі;
- виняткову унікальність описаного в казці;
- правдивість, достовірність розповіді [11, с. 22].

Дослідник наголошує, що казкар має на меті переконати цільову аудиторію в тому, що його розповідь цілком правдива. Проте згодом Н. Рошияну виокремлює й інший, протилежний за функцією тип ініціальних формул, який вказує на неправдивість розповіді.

У результаті дослідження українських та англійських традиційних словесних формул було виявлено, що формули як структурні елементи фольклорних текстів відзначаються чіткою будовою та особливим функціонуванням, на що й варто звертати увагу при перекладі.

І українські, і англійські традиційні словесні формули часу характеризуються типовими структурами (табл. 1).

Таблиця 1. Типові українські та англійські ініціальні формули

Був собі; Жив собі; Був раз; Жив колись; Колись у далеку давнину	Once upon a time (there was) There was once (upon a time) There once lived One day, long, long ago
--	---

Попри динамічний характер передання народних казок, типові словесні формули залишаються незмінними, тому, намагаючись відтворити ці стереотипні елементи, доцільно вдаватися до пошуку повних чи часткових еквівалентів формул або ж створювати кальковані вислови.

Саме тому І. Железна передає ініціальні словесні формули з типовою структурою: “жив-був”, “жили-були” за допомогою типових англійських конструкцій *there was once, there were: (There was once a Fox... [25, с. 18]; There was once an old man [25, с. 14])*. Українські типові формули часу в перекладі можуть доповнюватися традиційним англомовним зачином “*once upon a time*”, після якого українську формулу перекладають буквально: “*Once upon a time there lived an Old Man and an Old Woman*” [25, с. 9].

Існує певна тенденція і при відтворенні традиційної типової ініціальної формули часу англійських народних казок “*once upon a time*”. У збірнику англійських народних казок у перекладі Л. Ліщинської під назвою “Бабусин дідусь” вона представлена у кількох варіантах, а саме: “*В давні часи*” [1, с. 28]; “*У давнину*” [1, с. 131]; “*Колись у давнину*” [1, с. 41]; “*Ще в ті давні, прадавні часи*” [1, с. 162]. А то й замінюється типовими українськими формулами: “*Жила собі*” [1, с. 116]; “*Жив колись*” [1, с. 122].

Які ж наслідки можуть мати такі заміни? Оскільки типові словесні формули початку унікальні та особливо цінні для кожного народу, то замінивши їх типовими формулами народних казок цільової мови, перекладач щонайменше одомашнює казку або ж навіть позбавляє її певних національно-специфічних ознак.

Англомовна формула з типовою структурою “*There was once upon a time*”, якою розпочинається відома всім казка про Джека та бобове стебло, виграє новими барвами в українському перекладі Л. Ліщинської: “*Давно-прадавно, а точніше сказати – не пригадаю коли, жила на світі бідна вдова з сином*” [1, с. 11]. Попри високий ступінь адекватності перекладу, не можна не сказати, що перекладач представив повністю нову, навіть авторську часову формулу.

Особливістю типових часових словесних формул українських народних казок із типовою структурою є наявність частки *собі*: “*Були собі котик та півень, та й жили вони разом*” [15, с. 41]; “*Була собі в гаю хатка, а тій хатці жила жінка з сином*” [15, с. 84]. Частка *собі* займенникового походження та вживається при дієсловах, а також при інших словах, які виступають у ролі присудка, підкреслюючи, що дія відбувається вільно, незалежно [14, Т. 9, с. 432]. **Вона вказує на спрямованість дії на самого її виконавця.** Як стверджують М. Демедюк [3, с. 58] та О. Масло [12, с. 13], через часте використання частки *собі* в текстах українських народних казок виявляється одна з визначальних рис українського народу – індивідуалізм.

За словами Ф. Бацевича, відомого дослідника у галузі комунікативної лінгвістики і філософії мови, частки – це дискурсивні слова, які є носіями складних прагматичних комунікативних смислів, пов’язаних з ментально-психологічними, вольовими, естетичними особливостями мовців [2, с. 15]. Саме тому, аби передати все семантико-прагматичне навантаження часток, зокрема частки *собі*, необхідно докладно проаналізувати їхні значення та особливості вживання.

Англійські часові традиційні формули вирізняються прецизійністю. У збірниках одного з найкращих англійських фольклористів Дж. Джекобса казки розпочинаються формулами, в яких присутні імена правителів, які допомагають читачеві розмістити події в часовій площині та поставити під сумнів вигаданість подій:

"In the reign of the famous King Edward III there was a little boy called Dick Whittington..." [21, с. 105]; "In the reign of King John there lived..." [22, с. 146].

При відтворенні останньої формули, намагаючись передати ім'я короля, Л. Ліщинська використовує слов'янське *Іоанн*: "За короля Іоанна жив у Кентербері абат" [1, с. 147]. Цей приклад цікавий з точки зору стратегічного підходу до її перекладу. Оскільки завдяки топоніму – Кентербері, описувані події переносяться в Англію, попри те, що перекладач одомашнює ім'я, залишається потреба у збереженні лексеми *король*, а не традиційної *цар*, що набула б гармонічного звучання поряд з іменем Іоанн. Зрештою, вважаємо доцільнішим вдатися до транслітерації імені, використавши *король Джон*.

Українські та англійські традиційні словесні формули часу характеризуються релігійними персонажами й символами, що свідчить про релігійність обох народів та вживаються для підтвердження достовірності описаних подій: "In the days when Our Lord and St. Peter were walking about the earth" [18, ч. А, с. 493]. "Давно те діялось. Як ходив Бог, Петро і Павло по землі..." [13, с. 25].

Ці дві оригінальні формули практично однакові, наявність образу св. Павла в українській формулі – єдине, що їх відрізняє. Реципієнт розуміє, що події можливо не такі уже й вигадані, бо відбувалися близько 2000 років тому. Українська формула вирізняється додатковим реченням "Давно те діялось", яке вказує на узагальнену часову віддаленість подій, та згодом специфікується конкретним часовим детермінативом. При відтворенні таких формул перекладач найвірогідніше вдасться до дослівного перекладу.

До речі, подібну формулу у своєму вірші "У бога за дверима стояла сокира" використав Т. Шевченко: "А бог тойді з Петром ходив / По світу та дива творив" [17, с. 79], що свідчить про активне використання традиційних словесних формул поза фольклорними текстами. Важливо, що образи цієї формули цілком відповідають оригінальній англійській. Т. Шевченко готує читачів до чарівних подій завершуючи формулу словами "...та дива творив". Ця формула у перекладі Андрусихена та Кіркконела звучить ось так: "God at that time walked the earth / With Holy Peter, working miracles" [24, с. 351]. Дещо дивує вибір лексеми при відтворенні прикметника *святий*. В англійській мові існує декілька варіантів перекладу слова "святий", а саме – "sacred, saint and holy". Замість звичного англійського *saint*, прикметника, що вживається перед ім'ям святого, у перекладі бачимо **Holy** Peter, що незвично, адже прикметник *holy* зазвичай вживається з такими словами: "Holy Bible, the Holy Spirit, holy water".

У першому повному виданні Шевченківського "Кобзаря" англійською мовою, що вийшов друком у 2013 році, знаходимо переклад згадуваної формули П. Фединського: "God walked the world back then / Creating wonders with Saint Peter" [23, с. 241]. Перекладач вдався до буквального перекладу та представив досить вдалий переклад формули. Порівнявши два переклади, варто виділити переклад фрази "творити дива". У перекладі Андрусихена та Кіркконела вона звучить "to work miracles", тоді як Фединський переклав її дослівно – "to create wonders". При перекладі цієї фрази пропонуємо вдатися до еквівалентного перекладу на рівні словосполучення та використати розмовну фразу "to work wonders".

В українських та в англійських народних казках спостерігаються традиційні часові ініціальні формули, що з самого початку розповіді характеризують описувані події не інакше як небилиці. "Таким чином, перед тим як розпочати свою казку, казкар позиціонує свою розповідь як вигадку", – стверджує Н. Рошияну [11, с. 25].

Нижче наведено декілька прикладів традиційних ініціальних формул, що вказують на вигаданість подій:

1) "Це було давно-предавно, коли кури несли телят, а вівці – писанки, файніші, ніж у Косові" [16, с. 407];

2) "Було це тоді, коли раки уміли свистіти" [13, с. 318];

3) "Once upon a time when pigs spoke rhyme

And monkeys chewed tobacco,

And hens took snuff to make them tough,

And ducks went quack, quack, quack, O" [21, с. 46]

4) *"In the days when giants still roamed over England..."* [22, с. 612]

Щоб відтворити ці формули перекладач може вдаватися до буквального або описового перекладів (як от, наприклад, при перекладі української реалії *писанка* – формула № 1). Л. Ліщинська пропонує переклад формули № 3, якою розпочинається відома англійська народна казка "Сорочаче гніздо": *"Ще в ті давні-предавні часи, коли свині віршами говорили, а мавпи люльку курили, а кури тютюн клювали, качки ж "кряк-кряк" промовляли"* [1, с. 162]. Перекладачеві вдалося не лише майже максимально точно передати образність формули за допомогою буквального перекладу, але й майстерно відтворити одну з основних її ознак – риму. Зрештою, перекладач може замінити традиційну формулу мови-джерела автентичною формулою цільової мови, що вказує на вигаданість описаних подій.

Вартим уваги є зачин української народної казки "Ох". Ця казка стала однією з-понад 50 народних казок, що увійшли до одного з перших збірників українських народних казок, – двотомного збірника І. Рудченка "Народные южнорусские сказки", який побачив світ у 1870 році. Ініціальна формула казки "Ох" у цьому збірнику представлена досить розлого, радше вона поєднує дві окремі формули.

"Колись було не так, як тепер: колись усякі дива робилися на світі; колись и самий світ не той був, що тепер... Тепер нічого того нема... Розкажу вам казку про лісового царя Оха, який він був."

Колись-то давно, не за нашої пам'яті, - мабуть ще і батьків і дідів наших не було на світі, жив собі убогий чоловік з жінкою, а у них був одним один син" [13, Т. 2, с. 107].

У першій частині ініціальної формули експлікуються обставини, при яких відбуватимуться фантастичні події, а також описується світ давнини, котрий суттєво відрізняється від нинішнього. Натомість у другій частині формули акцентується хронологічна віддаленість зображуваних подій, оповідач прагне запевнити, що не існує жодної живої людини, котра могла б засвідчити правдивість розповіді.

У період, коли зацікавленість українським фольклором в англійських країнах перейшла на інший рівень, а саме після публікації у 1889 р. першого перекладу дев'яти українських народних казок англійською мовою, над яким так віддано трудився англійський славіст А.-Г. Вратіслав, у 1894 р. майже одночасно у Лондоні та Нью-Йорку з'являється перша англійська збірка українських народних казок під назвою *"Cossack fairy tales and folk-tales"*, виконана безпосередньо з мови оригіналу, яку уже тоді визнають самостійною. Збірник налічує переклад 27 казок, на який наважився Р.-Н. Бейн. Українському читачеві чи не вперше поталанило дізнатися про цього та інших перекладачів українських народних казок англійською мовою із досліджень відомого українського перекладознавця Р. Зорівчак [5; 6; 7; 8], в яких подано особливості українсько-англійських літературних взаємин, а також деталізований аналіз відтворення історико-культурних, лінгвістичних особливостей українських народних казок в перекладі Р.-Н. Бейна та інших перекладачів.

У збірнику знаходимо такий переклад часової словесної формули вказаної вище: *"The olden times were not like the times we live in. In the olden times all manner of Evil Powers walked abroad. The world itself was not then as it is now: now there are no such Evil Powers amongst us. I'll tell you a kazka of Oh, the Tsar of the Forest, that you may know what manner of being he was."*

Once upon a time, long long ago, beyond the times that we can call to mind, ere yet our great-grand-fathers or their grandfathers had been born into the world, here lived a poor man and his wife, and they had only one son" [19, с. 1]

Щоб відтворити таку багатоаспектну формулу перекладач використовує різні види перекладу. По-перше, частину оригінальної формули *"колись усякі дива робилися на світі"* представлено як *"In the olden times all manner of Evil Powers walked abroad"*, що одразу ж надає формулі пейоративних конотацій, яких в оригіналі немає, адже дива асоціюються з чимось приємним та захоплюючим. Можливо, із розвитком фабули стає зрозумілим, що ці дива не такі уже й позитивні, однак у зачині оригінальної казки про це мова не йде.

Підкреслюючи свою захопленість українським казковим епосом, Р.-Н. Бейн по-слуговується транслітерацією та залишає у перекладі автентичне українське *казка*, вказавши англійський відповідник *folk-tale* у виносках.

У збірнику М. Драгоманова “Малорусские народные передания и рассказы” (1876) ця ж казка розпочинається зовсім іншою типовою формулою: “*Був собі дід та баба, та мали вони собі сина такого дурного, що не вмів нічого робить*” [4, с. 326]. А в сучасних збірниках – другою частиною формули, вказаної у збірнику І. Рудченка, а саме: “*Колись-то давно, не за нашої пам’яті, – мабуть ще і батьків і дідів наших не було на світі, – жив собі ...*” [16, с. 399]

І. Железна застосовує описового перекладу, адже українські традиційні словесні формули, які підкреслюють, що події відбувалися дуже давно та далеко, зазвичай перекладають описово, використовуючи повтори – прийоми, що відіграють чи не найголовнішу роль у формуванні і українських, і англійських словесних формул. “*Long, long ago, in the bygone days before our fathers and grandfathers were born, there lived...*” [25, с. 221]

Фраза “*не за нашої пам’яті*” в перекладі звучить як *in the bygone days*”, що свідчить про те, що перекладач вдається до лексичних трансформацій, жертвуючи значеннями окремих компонентів, проте зберігаючи денотативне значення всієї фрази.

Часові словесні формули, що підкреслюють відсутність будь-кого з очевидців, хто міг би підтвердити описані події, наявні і в англійських народних казках. У збірнику Дж. Джекобса знаходимо казку під назвою “Джек і золота табакерка”, яка розпочинається такими словами: “*Once upon a time, and a very good time it was, though it was neither in my time nor in your time nor in any one else’s time, there was an old man and an old woman*” [21, с. 52].

Справжній майстер українського художнього перекладу О. Терех впорався з її відтворенням, удавшись до буквального перекладу: “*Колись, за добрих давніх часів, як ні мене, ні вас не було ще на світі, жили собі чоловік і жінка*” [1, с. 74]. Цікавим моментом є те, що в оригінальній формулі за допомогою фрази “*nor in any one else’s time*” наголошувалась видуманість та недостовірність оповіді, тоді як у перекладі ця формула набуває іншої функції, а саме вказує на правдивість розповіді, акцентуючи лише її часову віддаленість.

Таким чином, зроблений аналіз свідчить про те, що зачини українських та англійських народних казок містять інформацію про культурні, історичні, ментальні, лінгвістичні особливості народу та характеризуються і конвергентними і дивергентними рисами. Серед різноманіття ініціальних словесних формул виявлено оригінальні формули, ідентичні за формою та змістом. Для відтворення змісту та форми традиційних ініціальних словесних формул, що підкреслюють розміщення подій в часовій площині, найчастіше використовують описовий, буквальний та еквівалентний переклад на рівні словосполучення і речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабусин дідусь. Англійські народні казки / пер., упоряд. Л. М. Ліщинська. – К. : Фірма “Довіра”, 1992. – 165 с.
2. Бацевич Ф. Прагматика загального дейксису (на матеріалі часток сучасної української мови) / Ф. Бацевич // Українська мова : Науково-теоретичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 15-24
3. Демедюк М. В. Національна специфіка традиційної формульності українських народних казок / М. Демедюк // Мандрівник. – 2010. – № 2 (86). – С. 58-63.
4. Драгоманов М. П. Малорусские народные предания и рассказы / М. П. Драгоманов. – К. : Тип. М. П. Фрица, 1876. – 434 с.
5. Зорівчак Р. П. “Козацькі казки” Роберта-Нізбета Бейна / Р. П. Зорівчак // Всесвіт. – 1982. – № 2. – С. 166-168
6. Зорівчак Р. П. Український казковий епос англійською мовою / Р. П. Зорівчак // Вітчизна. – 1984. – № 12. – С. 156-158
7. Зорівчак Р. П. Українські народні казки в перекладі Роберта-Нізбета Бейна / Р. П. Зорівчак // Теория и практика перевода. – К., 1983. – Вып. 10. – С. 40-47.

8. Зорівчак Р. П. Українсько-англійські літературні взаємини / Р. П. Зорівчак // Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті. – К. : Наук. думка, 1988. – Т. 3. – С. 88-154.
9. Клоустон В. А. Народні казки та вигадки, їх вандрівки та переміни / В. А. Клоустон ; переложив з англ. А. Кримський. – Львів : [б.в.], 1896. – 183 с.
10. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість: підручник / 2-ге вид., стер. / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.
11. Рошияну Н. Традиційні формули сказки / Н. Рошияну. – Москва : Наука, 1974. – 216 с.
12. Масло О. В. Лінгвоментальний аспект української народної сказки / О. В. Масло // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – № 963: Серія: Філологія. – Вип.62. – С. 12-15.
13. Рудченко И. Я. Народныя южнорусскія сказки / И. Я. Рудченко – Київ : Типографія Е. Федорова, 1869–1870. – 212 с.
14. СУМ – Словник української мови: в 11 т. / [редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наук. думка, 1970-80.
15. Українські народні казки: для молодшого та середнього шкільного віку / упор. Л. Ф. Дунаєвська. – К. : Веселка, 1992. – 415 с.
16. Українські народні казки. – К.: Ірпінь : Перун, 1996. – 656 с.
17. Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Т. Шевченко – К. : Наук. думка, 2003. – Т. 2 : Поезія 1847-1861. – 784 с.
18. Briggs Katharine M. A Dictionary of British Folk-Tales in the English language / Katharine M. Briggs. – London and New York : Routledge. – Part A, B; V.1, 1970-71.
19. Cossack fairy tales and folk-tales / sel., ed., tr. by R. N. Bain; ill. by E. W. Mitchell. – New York : Frederick A. Stokes Company, 1902. – 290 p.
20. Hoy C. Verbal formulae in the plays of Philip Messenger / C. Hoy // Studies in Philology. – University of North Carolina Press., 1959. – P. 600-618.
21. Jacobs J. English fairy tales / J. Jacobs. – Pennsylvania : The Pennsylvania State University, 2005. – 169 p.
22. Jacobs J. More English fairy tales / J. Jacobs. – London: David Nutt, 1894. – 245 p.
23. Shevchenko T. The Complete Kobzar : The Poetry of Taras Shevchenko / T. Shevchenko; tr. by P. Fedynskyi. – Glagoslav Publications, 2013. – 563 p.
24. Shevchenko T. The Poetical Works of Taras Shevchenko : The Kobzar / T. Shevchenko; tr. by C. H. Andrusyshen and W. Kirkconnell. N. p., Univ. of Toronto Press, 1964. – 563 p.
25. Ukrainian folk tales / tr. by I. Zheleznova. – Kiev : Dnipr Publ., 1985. – 390 p.

Reproduction of Initial Verbal Formulae in Ukrainian and English Translations of Folktales

Sofiya KULYNYCH

The article discusses main methods of the reproduction of time verbal formulae of Ukrainian and English folktales. What has been found is that despite structural and functional similarities, there are significant differences of traditional initial VF that consist in semantics. This is due to the fact that originality of traditional VF is closely connected with national mentality. The article provides analysis of initial time VF translation, as well as specifies that descriptive, literal and equivalent methods of translation are the most commonly used while dealing with initial VF translation.

Keywords: traditional verbal formulae, initial verbal formulae, individualism, stereotypical elements.

Воспроизведение инициальных формул в украинских и английских переводах народных сказок

София КУЛИНИЧ

Статья посвящена рассмотрению основных методов воспроизводства инициальных временных словесных формул украинских и английских народных сказок. Выявлено, что, несмотря на сходные структурные и функциональные особенности, существенные различия традиционных временных словесных формул обнаруживают себя в их семантике. Это вызвано тем, что оригинальность традиционных словесных формул непосредственно связана с особенностями ментальности народа. Представлен анализ переведенных временных словесных формул, в процессе воспроизведения которых чаще всего используются описательный, буквальный и эквивалентный перевод на уровне словосочетания и предложения.

Ключевые слова: традиционные формулы, инициальные формулы, индивидуализм, стереотипные элементы.

Стаття надійшла до редколегії 21.01.2015

Прийнята до друку 22.02.2015